

Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Pedagogika, ss. 93-104

Oryginalny artykuł naukowy

Original article

Data wpływu/Received: **13.02.2019**

Data recenzji/Accepted: **14.04.2019**

Data publikacji/Published: **10.06.2019**

Źródła finansowania publikacji: **Akademia Sztuki Wojennej**

DOI: 10.5604/01.3001.0013.2289

Authors' Contribution:

(A) Study Design (projekt badania)

(B) Data Collection (zbieranie danych)

(C) Statistical Analysis (analiza statystyczna)

(D) **Data Interpretation (interpretacja danych)**

(E) Manuscript Preparation (redagowanie opracowania)

(F) Literature Search (badania literaturowe)

Stanisław Kowalkowski*

JAKOŚĆ KSZTAŁCENIA W UCZELNI WOJSKOWEJ – SZANSE I DYLEMATY

WSTĘP

Akademia Sztuki Wojennej (ASzWoj) jest najwyższej rangi uczelnią wojskową, w której kształcą się słuchacze wojskowi i studenci „cywilni”. W trosce o najwyższą jakość kształcenia jako warunek wypełniania misji i rozwoju Akademia Sztuki Wojennej aktualizuje i rozwija Uczelniany System Zapewniania Jakości Kształcenia (USZJK), który udoskonalany jest z poszanowaniem autonomii i specyfiki jednostek organizacyjnych Akademii (ASzWoj, 2017a). Jakość kształcenia zależy przede wszystkim od poziomu przygotowania nauczycieli akademickich (merytorycznego, metodologicznego i pedagogicznego) oraz ich funkcjonowania w krajowym i światowym systemie działalności naukowej i dydaktycznej (staże, konferencje, sympozja). Od ich przygotowania zależy jakość nauczania i poziom pracy pedagogicznej z podwładnymi. Doskonalenie przedmiotowego systemu realizowane jest z uwzględnieniem specyfiki jednostek organizacyjnych Akademii, w oparciu o ich dobre doświadczenia w zapewnianiu jakości kształcenia, w przekonaniu, że umacnianiu wysokiej jakości

* ORCID: 0000-0002-3982-1442. Akademia Sztuki Wojennej w Warszawie.

służy ocena własna, współpraca, wspieranie i upowszechnianie najlepszych rozwiązań oraz reagowanie na uwagi i sugestie odbiorców oferty edukacyjnej.

Głównym celem niniejszej publikacji była identyfikacja uwarunkowań (szans i dylematów) towarzyszących (warunkujących) doskonalenie jakości kształcenia w Akademii Sztuki Wojennej. Głównym problemem badawczym wynikającym z założonego celu była odpowiedź na następujące pytanie: jakie szanse i dylematy determinują jakość kształcenia w Akademii Sztuki Wojennej? Do rozwiązania problemu stosowano wyniki badań empirycznych realizowanych w Akademii, w tym szczególnie oceny absolwentów i oceny warunków kształcenia dokonanej pośród nauczycieli akademickich. Do przeprowadzenia badań ankietowych zastosowano kwestionariusze ankiet stanowiące załącznik nr 14 do Zarządzenia Nr 58 Rektora-Komendanta Akademii Sztuki Wojennej z dnia 27.09.2017 r. *w sprawie zasad i trybu przeprowadzania badań ankietowych oraz hospitacji w Akademii Sztuki wojennej w Warszawie* (ASzWoj, 2018a).

Wyniki badań prezentowane w niniejszym tekście zostały opracowane także na podstawie badań ankietowych absolwentów z rocznika 2015 i 2018, które obejmowały: badanie losów zawodowych absolwentów Akademii Sztuki Wojennej realizowane przez Elektroniczną Platformę Analizy Kompetencji (EPAK), Wydział Kształcenia na Odległość (ADL), Biuro Karier ASzWoj, system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych zorganizowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Dane dotyczące wielkości prób badawczych absolwentów przedstawiono w tabeli 1.

Tab. 1. Dane dotyczące wielkości prób badawczych absolwentów

Lp.	Wydział	Liczba absolwentów w 2015 roku		Badanie ELA absolwentów z rocznika 2015			Badanie EPAK absolwentów z rocznika 2015		Badanie ADL absolwentów z rocznika 2015		Badanie absolwentów z rocznika 2018 metodą paper and pen	
		I st.	N	N	%	N	%	N	%	N	%	
1	Zarządzania i Dowodzenia	I st.	310	310	100	7	2	31	5	191	48	
2		II st.	266	266	100	15	6	0	0	118	40	
3	Bezpieczeństwa Narodowego	I st.	689	689	100	18	3	71	7	350	65	
4		II st.	397	397	100	13	3			202	48	
5	Wojskowy	I st.	0	0	0	0	0	0	0	10	55	
6		II st.	0	0	0	0	0			17	57	
Razem			1662	1662	100					888	52	

Źródło: opracowanie własne na podstawie ASzWoj (2018b, c, d, e, f, g, h).

LOSY ZAWODOWE ABSOLWENTÓW AKADEMII SZTUKI WOJENNEJ WYZNACZNIKIEM DZIAŁAŃ SYSTEMU ZAPEWNIANIA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA W ASZWOJ

Badania losów zawodowych absolwentów Akademii Sztuki Wojennej realizowane są od kilku lat. W niniejszej publikacji uwzględniono dane obejmujące absolwentów z 2015 roku, po 3 latach od ukończenia studiów, uzyskane podczas badań prowadzonych przez Elektroniczną Platformę Analizy Kompetencji (EPAK) i Wydział Kształcenia na Odległość (badanie ADL).

Elektroniczna Platforma Analizy Kompetencji (EPAK) to rozwiązanie umożliwiające śledzenie losów absolwentów uczelni wyższych. Jest to narzędzie służące do efektywnego monitorowania losów absolwentów wyższych uczelni oraz badania potrzeb pracodawców w zakresie kompetencji najbardziej pożądanych u pracowników (Jarosz i in., 2015). Badania EPAK prowadzone w roku akademickim 2017/2018 obejmowały losy zawodowe absolwentów rocznika 2015 studiów I i II stopnia 3 lata po obronie pracy dyplomowej (ASzWoj, 2018b, c).

Badanie losów zawodowych absolwentów z wykorzystaniem platformy edukacyjnej (ADL) to badanie autonomiczne realizowane przez Uczelnię. W założeniach jest to badanie rozszerzone w odniesieniu do podobnego prowadzonego przez Elektroniczną Platformę Analizy Kompetencji (EPAK). Badania ADL prowadzone w roku akademickim 2017/2018 obejmowały losy zawodowe absolwentów m.in. rocznika 2015 studiów I i II stopnia 3 lata po obronie pracy dyplomowej (ASzWoj, 2018d, e).

Ważnym miernikiem jakości przygotowania absolwentów do wejścia na rynek pracy jest poziom ich satysfakcji z wykonywanej pracy. Dla przykładu w ankiecie EPAK poziom satysfakcji był deklarowany przez respondentów w pięciostopniowej skali. Największa grupa respondentów studiów I stopnia ASzWoj 2015 (40%, 8 osób) określiła swoją satysfakcję z wykonywanej pracy wielkością 4 w pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza „zupełne niezadowolenie”, a 5 „całkowite zadowolenie”, 30% (6 osób) wskazało wartość 5. Jednie 10% zakreśliło odpowiedzi na poziomie 1 i 2 (ASzWoj, 2018b). Z kolei ocena zgodności pracy z kierunkiem wykształcenia w zależności od wydziału (absolwenci studiów I stopnia ASzWoj 2015) przedstawiała się następująco: wskazany inny kierunek – 6 os. (30%), 7 os. (35%) – kierunek jest nieważny, kierunek ukończonych studiów jako pokrewny – 2 os. (10%), ukończony kierunek jest właściwy – 5 os. (25%) (ASzWoj, 2018b). W przypadku oceny wyrażonej przez absolwentów studiów II stopnia ASzWoj 2015 uzyskano następujące oceny: inny kierunek – 6 os. (23,08%), kierunek jest nieważny – 9 os. (34,62%), kierunek pokrewny – 5 os. (19,23%), ukończony już kierunek – 6 os. (23,08%) (ASzWoj, 2018c). Ponadto w badaniach EPAK i ADL respondenci wyrażali opinię o odbytych studiach w kontekście stosowanych metod nauczania, programu studiów czy możliwości traktowania studiów jako podstawy kolejnych kroków rozwoju za-

wodowego. W przypadku programów studiów I stopnia wyniki także nie były optymistyczne. W pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza „zupełnie nie pasują”, a 5 „są zgodne w dużym stopniu”, wskazano następujące odpowiedzi: 1 – 12%, 2 – 24%, 3 – 28%, 4 – 28%, 5 – 8% (ASzWoj, 2018b). Dużo lepiej przedstawia się sytuacja w ocenie absolwentów studiów II stopnia ASzWoj 2015. Wskazania były następujące: 1 – 0%, 2 – 7,14%, 3 – 53,5%, 4 – 28,5%, 5 – 10,7% (ASzWoj, 2018c). Ocenę studiów jako podstawę do dalszego rozwoju zawodowego w opinii absolwentów studiów II stopnia należy uznać za optymistyczną. W pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza „w małym stopniu”, a 5 „w dużym stopniu”, wybrano następujące odpowiedzi: 1 – 7,1%, 2 – 7,1%, 3 – 28,5%, 4 – 28,5%, 5 – 28,5% (ASzWoj, 2018c). W przypadku absolwentów studiów I stopnia wskazano odpowiednio: 1 – 32%, 2 – 12%, 3 – 24%, 4 – 24%, 5 – 8% (ASzWoj, 2018b). Słabym elementem badań jest frekwencja ich uczestników. Niestety liczba ta z reguły wynosi kilka procent ogólnej liczby absolwentów, stąd wyniki badań należy uznawać za mało wiarygodne w sensie statystycznym. Są jednak pewną podpowiedzią do dokonywania analiz. Inną słabą stroną badań są dane obrazujące poglądy uczestników ankietowania w odniesieniu do całego wydziału, a nie do poszczególnych kierunków studiów. Taki stan rzeczy uniemożliwia ocenę, który z kierunków studiów jest atrakcyjny i poszukiwany przez studentów oraz zbieżny z oczekiwaniami otoczenia społeczno-gospodarczego.

Ciekawą formą badania losów zawodowych absolwentów było realizowane przez Biuro karier po raz pierwszy badanie preferencji zawodowych absolwentów z rocznika 2018 metodą *paper and pen*. Celem badania było sprawdzenie preferencji zawodowych absolwentów Akademii Sztuki Wojennej oraz obranej przez nich ścieżki kariery zawodowej. Badanie było realizowane od 7 maja do 1 lipca 2018 roku. Ankiety były rozdawane w formie papierowej przez pracownika Biura karier przy okazji uzyskiwania podpisów na karcie rozliczeniowej przez absolwentów rocznika 2018 (ASzWoj, 201f, g, h). Synteza wyników badań z podziałem na wydziały była następująca:

- Wydział Bezpieczeństwa Narodowego: 84,2% respondentów zyskało doświadczenie zawodowe podczas studiów, a 35,4% ankietowanych deklaruje jednoczesne podjęcie dalszych studiów w ASzWoj i rozpoczęcie poszukiwania pracy. Najpopularniejszymi sektorami wybranymi przez absolwentów są kolejno: służby mundurowe – 48%, administracja publiczna – 33,5% oraz korporacje – 15,2%. 72,3% ankietowanych posiada pracę, 46% ankietowanych posiada pracę niezgodną z kierunkiem ukończonych studiów. 56,5% absolwentów wybrałoby Akademię Sztuki Wojennej i ten sam kierunek studiów, gdyby miało dokonywać ponownego wyboru (ASzWoj, 2018f);
- Wydział Zarządzania i Dowodzenia: 84,4% respondentów zyskało doświadczenie zawodowe podczas studiów, a 32,3% ankietowanych deklaruje jednoczesne podjęcie dalszych studiów w ASzWoj i rozpoczęcie poszukiwania pracy. Najpopularniejszym sektorem, w którym chcą pracować absolwenci

WZiD, są małe lub średnie przedsiębiorstwa, które osiągnęły wynik 36,9 %. 72,8% ankieterów posiada pracę, 60,6% absolwentów wybrałoby Akademię Sztuki Wojennej i ten sam kierunek studiów, gdyby miało dokonywać ponownego wyboru (ASzWoj, 2018g);

- Wydział Wojskowy: 77,8% respondentów zyskało doświadczenie zawodowe podczas studiów, a 44,4% respondentów deklaruje podjęcie dalszych studiów w Akademii Sztuki Wojennej. Prawie 60% respondentów wiąże swoją przyszłość z pracą w służbach mundurowych. 62,9% ankieterów posiada pracę, a 59,3% absolwentów wybrałoby Akademię Sztuki Wojennej i ten sam kierunek studiów, gdyby miało dokonywać ponownego wyboru (ASzWoj, 2018h).

Kolejne źródło danych stanowi system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów (ELA) szkół wyższych zorganizowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. ELA jest systemem, który generuje automatyczne raporty o każdym kierunku studiów wszystkich uczelni w kraju. W niniejszej publikacji zostaną uwzględnione wyniki badań absolwentów z 2015 roku. Rankingi (wersja pełna i skrócona) opracowane są odpowiednio dla kierunków studiów z uwzględnieniem poziomu studiów, podziału terytorialnego na województwa i dziedziny naukowe oraz uczelni w skali ogólnopolskiej. W tabeli 2 podano podstawowe wskaźniki charakteryzujące absolwentów Akademii Sztuki Wojennej z 2014 i 2015 roku dla studiów I lub II stopnia.

Tab. 2. Podstawowe wskaźniki charakteryzujące absolwentów Akademii Sztuki Wojennej z 2015 roku należących do poszczególnych grup dla studiów I lub II stopnia według danych z 30.09.2017 r.

Lp.	Rok i stopień studiów	N	PwZUS	WWB	WWZ
1	2014 – I stopień	1286	94,5	0,5, z tego: w pierwszym roku po uzyskaniu dyplomu – 0,42 w drugim roku po uzyskaniu dyplomu – 0,27 w trzecim roku po uzyskaniu dyplomu – 0,75	0,62, z tego: w pierwszym roku po uzyskaniu dyplomu – 0,49 w drugim roku po uzyskaniu dyplomu – 0,58 w trzecim roku po uzyskaniu dyplomu – 0,67
2	2014 – II stopień	510	98,6	0,84, z tego: w pierwszym roku po uzyskaniu dyplomu – 1,18 w drugim roku po uzyskaniu dyplomu – 0,82 w trzecim roku po uzyskaniu dyplomu – 0,42	0,72, z tego: w pierwszym roku po uzyskaniu dyplomu – 0,58 w drugim roku po uzyskaniu dyplomu – 0,72 w trzecim roku po uzyskaniu dyplomu – 0,82

3	2015 – I stopień	999	83,2	0,43, z tego: w pierwszym roku po uzyskaniu dyplomu – 0,43 w drugim roku po uzyskaniu dyplomu – 0,33	0,57, z tego: w pierwszym roku po uzyskaniu dyplomu – 0,56 w drugim roku po uzyskaniu dyplomu – 0,63
4	2015 – II stopień	663	96,2	0,95, z tego: w pierwszym roku po uzyskaniu dyplomu – 1,03 w drugim roku po uzyskaniu dyplomu – 0,87	0,76, z tego: w pierwszym roku po uzyskaniu dyplomu – 0,68 w drugim roku po uzyskaniu dyplomu – 0,81

Źródło: ELA (2014, 2015).

Dane zaprezentowane w tabeli 2 wskazują na nieco pozytywną tendencję spadku względnego wskaźnika bezrobocia (WWB) absolwentów studiów II stopnia z 2015 roku do 2014 roku, przy jednoczesnym wzroście względnego wskaźnika zarobków (WWZ) w tym samym okresie. Nieco negatywnie należy ocenić sytuację absolwentów studiów I stopnia z 2015 w obu kategoriach. Bardziej szczegółowe dane publikowane w zakładce „Rankingi” obejmują wszystkie kierunki, z określeniem wydziału prowadzącego kierunek, z możliwością analizy danych z podziałem administracyjnym i na dziedziny wiedzy. Dla Akademii Sztuki Wojennej działającej na terenie województwa mazowieckiego w dziedzinie nauk społecznych możliwe jest uzyskanie danych wg kryteriów: wynagrodzenie ogółem (zł), wynagrodzenie w odniesieniu do miejsca zamieszkania (liczba), czas poszukiwania pracy etatowej (miesiące), ryzyko bycia bezrobotnym (%), ryzyko bycia bezrobotnym w odniesieniu do miejsca zamieszkania (liczba). Losy zawodowe absolwentów Akademii Sztuki Wojennej dostępne w ELA **należy uznać za wiarygodne**. Wnioski z analiz danych mogą być podpowiedzią, które kierunki warto rozwijać, a które być może zamknąć.

OCENA WARUNKÓW REALIZACJI PROCESU KSZTAŁCENIA PRZEZ PROWADZĄCYCH ZAJĘCIA (NAUCZYCIELI AKADEMICKICH)

Mając na uwadze misję i cele strategiczne Akademii, należy wskazać, że podstawową funkcją Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia jest stała diagnoza funkcjonowania poszczególnych elementów procesu kształcenia oraz wskazywanie propozycji działań zapewniających wysoką jakość kształcenia, a tym samym permanentne doskonalenie jakości kształcenia na wszystkich kierunkach, formach i poziomach edukacji w Akademii Sztuki Wojennej. Jednym z elementów zapewnienia jakości i kształcenia jest zapewnienie optymalnych warunków realizacji procesu kształcenia.

W okresie kwiecień-maj 2018 roku w Akademii Sztuki Wojennej realizowano badanie warunków realizacji procesu kształcenia wśród prowadzących zajęcia. Badaniu

podlegali wszyscy nauczyciele akademicki danego wydziału prowadzący zajęcia na kierunku studiów, na którym prowadzono badania. Badania obejmowały kilka kryteriów, do których zaliczono:

- warunki do przeprowadzenia zajęć (liczebność grup, wielkość sal itp.);
- wyposażenie techniczne sal wykładowych, ćwiczeniowych, laboratoryjnych;
- organizacja zajęć prowadzącego (harmonogram dzienny i tygodniowy);
- obciążenie pracą dydaktyczną;
- funkcjonowanie programów komputerowych: sylabus ASzWoj, wirtualna uczelnia itp.;
- powiązanie kształcenia z pracą badawczą pracowników;
- dostęp do pomocy naukowych i dydaktycznych w bibliotece;
- dostęp do komputerowych baz danych, katalogów, fachowego oprogramowania i innych zasobów elektronicznych;
- współpraca między nauczycielami akademickimi, instytutami, wydziałami;
- wsparcie finansowe procesu kształcenia w jednostce macierzystej;
- współpraca z administracją Wydziału;
- współpraca z administracją Uczelni;
- honorowanie zaangażowania w pracę dydaktyczną;
- dostęp do informacji na temat wymian studenckich oraz ich funkcjonowanie;
- dostęp do informacji o kołach naukowych, programach studenckich, konferencjach oraz o ofercie naukowo-kulturalnej;
- indywidualne uwagi dotyczące oceny warunków realizacji procesu kształcenia.

Do najistotniejszych wyników badań ankietowych, których wyniki zaprezentowano w *Raporcie z badań ankietowych* (ASzWoj, 2018i), należy zaliczyć:

- dobrze oraz bardzo dobrze ocenione:
 - współpracę z administracją Wydziału;
 - organizację zajęć prowadzącego;
 - dostęp do pomocy naukowych i dydaktycznych w bibliotece;
 - dostęp do informacji o kołach naukowych, programach studenckich, konferencjach oraz o ofercie naukowo-kulturalnej;
- słabiej ocenione:
 - honorowanie zaangażowania w pracę dydaktyczną (np. nagrody, wyróżnienia, dodatki finansowe, inne formy);
 - wsparcie finansowe procesu kształcenia w jednostce macierzystej;

- powiązanie kształcenia z pracą badawczą pracowników;
- warunki do przeprowadzenia zajęć i wyposażenie techniczne sal wykładowych, ćwiczeniowych, laboratoryjnych.

Zmiany funkcjonowania uczelni, w tym doskonalenia warunków realizacji procesu kształcenia, powinny stwarzać możliwość rozwoju i dostosowania do aktualnych i przyszłych wyzwań rynku pracy i jednocześnie szansę na wysoką specjalizację i atrakcyjność oferty edukacyjnej skierowanej do sektora bezpieczeństwa, obronności i administracji.

WNIOSKI I REKOMENDACJE SŁUŻĄCE ZAPEWNIANIU JAKOŚCI KSZTAŁCENIA W AKADEMII SZTUKI WOJENNEJ

Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne funkcjonowania Uczelni i wydziałów skłaniają do poszukiwania klarownych rozwiązań służących zapewnieniu pożądanego poziomu jakości kształcenia (struktury organizacyjne, kierunki studiów, programy kształcenia itd.). Powyższe uwarunkowania uzasadniają potrzebę dokonywania zmian funkcjonowania uczelni w aspekcie jakości kształcenia, ale jednocześnie stwarzają możliwości rozwoju i dostosowania do aktualnych i przyszłych wyzwań rynku pracy.

Należy stwierdzić, że System Zapewniania Jakości Kształcenia w Akademii Sztuki Wojennej został zorganizowany i realizuje określone w *Strategii funkcjonowania Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia* (ASzWoj, 2017a) zadania. Przykładem stosunkowo wysokiej oceny działań są wyniki kontroli Polskiej Komisji Akredytacyjnej prowadzonej na kierunku obronność na Wydziale Wojskowym (ocena wyróżniająca). Należy stwierdzić, iż w ocenie autora system nie jest idealny, dostrzega się pewne niedomagania, które są jednak systematycznie eliminowane. Praktyczną egzemplifikacją spełniania wizji i misji Akademii Sztuki Wojennej w zakresie przygotowania absolwentów do potrzeb wymagającego i zmieniającego się rynku pracy są wytyczone do osiągnięcia cele oraz zadania do wykonania. W tym kontekście wśród najważniejszych rekomendacji należy wskazać:

1. Jakość kształcenia – to władze uczelni, osoby funkcyjne, cała społeczność uczelni, wymagania i oczekiwania studentów i rynku pracy (potrzeby społeczno-gospodarcze). Uświadamianie tego faktu musi być permanentne w odniesieniu do wszystkich osób zatrudnionych w uczelni. Odpowiedzialność w tym zakresie spoczywa na osobach sprawujących funkcje kierownicze.
2. Ważną sprawą powinno być kształtowanie etosu nauczyciela akademickiego oraz wsparcie rozwoju kadry dydaktycznej.
3. Opracowanie nowej lub aktualizacja dotychczasowej *Strategii funkcjonowa-*

nia Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia, w tym określenie zadań Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia, dostosowanego do kryteriów oceny programowej PKA. Wskazane zadania umożliwią jednoznaczne interpretowanie wymagań w zakresie realizacji działalności dydaktycznej, doskonalenia jakości kształcenia i przygotowania się do kontroli programowych prowadzonych przez Polską Komisję Akredytacyjną.

4. Stałe monitorowanie losów zawodowych absolwentów, analizowanie stanu i poszukiwanie rozwiązań umożliwiających nabycie wiedzy, umiejętności i kompetencji interpersonalnych adekwatnych do potrzeb rynku pracy.
5. Dobre praktyki – poszukiwanie, kreowanie i wdrażanie optymalnych rozwiązań służących doskonaleniu jakości kształcenia. W tym zakresie należy wykorzystać i upowszechniać rozwiązania już stosowane w uczelni oraz poszukiwać coraz to doskonalszych rozwiązań.
6. Budowanie dobrej opinii o uczelni ASzWoj – wymaga podejmowania różnorodnych działań, wśród których w szczególności można wskazać:
 - podejmowanie działań informacyjnych i promocyjnych uczelni;
 - angażowanie studentów do działalności społecznej i wolontariatu (edukacyjnego, akcyjnego, pomocowego, projektowego), skutkujących zwiększeniem poczucia tożsamości z wydziałem i uczelnią, kształtowaniem postaw obywatelskich i społecznych;
 - przanalizowanie możliwości doceniania wysiłku studentów angażujących się w działalność społeczną i wolontariat odznakami cyfrowymi lub innymi oznakami, nagrodami, dyplomami, odpowiednimi wpisami do suplementów do dyplomów;
 - wzmocnienie współpracy z klasami mundurowymi;
 - doskonalenie pracy dziekanatu – muszą być otwarte i przyjazne dla studentów;
 - promowanie uczelni poprzez udział w różnych zawodach i mistrzostwach w ASzWoj i poza nią.
7. Dalsze rozwijanie i doskonalenie działania rad programowych na każdym kierunku studiów, z udziałem przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym powinna obejmować m.in. określanie potrzeb rynku pracy (potrzeb danego regionu, a nie świata), wpływanie na kształtowanie programów studiów, zapewniania miejsc praktyk dla studentów, wyznaczanie kompetentnych opiekunów praktyk, których opinie powinny być wiążące w zakresie oceny osiągania efektów kształcenia podczas praktyk, zapewniania miejsc pracy dla absolwentów, współpracę z kołami naukowymi.

8. Unowocześnianie form i metod zajęć dydaktycznych aktywizujących studentów do dyskusji.
9. Zwrócenie uwagi na:
 - honorowanie zaangażowania w pracę dydaktyczną, szczególnie nadgodziny nauczycieli mundurowych;
 - niwelowanie braków kadrowych nauczycieli, szczególnie mundurowych;
 - dokonanie zmian w *Regulaminie pracy* w aspekcie czasu pracy nauczyciela (system zadaniowego czasu pracy);
 - dążenie do stałego tygodniowego czy zjazdowego planu zajęć;
 - dążenie do zmniejszenia liczebności grup ćwiczeniowych;
 - ujednoczenie zasad i procedur korzystania i obsługi urządzeń wspierających proces dydaktyczny;
 - funkcjonowanie programów komputerowych: sylabus ASzWoj, wirtualna uczelnia, programy do badań ankietowych itp.
10. Ciągłe unowocześnianie bazy dydaktycznej, dostosowanie jej do standardów kształcenia, wymogów osób niepełnosprawnych, potrzeb studentów i nauczycieli, unikanie dużej różnorodności sprzętu, pozyskiwanie i wykorzystywanie nowoczesnych technologii informatycznych wykorzystywanych w procesie kształcenia oficerów i studentów cywilnych (technologii używanych w różnych branżach adekwatnie do prowadzonych kierunków studiów).
11. Doskonalenie funkcjonowania Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia. Działania Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia, upowszechnianie i dokumentowanie działań przy wykorzystaniu strony internetowej uczelni.

BIBLIOGRAFIA

- Akademia Sztuki Wojennej [ASzWoj]. (2017a). *Strategia funkcjonowania Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia*. Warszawa.
- Akademia Sztuki Wojennej [ASzWoj]. (2018a). *Zarządzenie Nr 58 Rektora-Komendanta Akademii Sztuki Wojennej z dnia 27.09.2017 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania badań ankietowych oraz hospitacji w Akademii Sztuki Wojennej w Warszawie*. Warszawa.
- Akademia Sztuki Wojennej [ASzWoj]. (2018b). *Raport EPAK z badania losów zawodowych absolwentów Akademii Sztuki Wojennej I stopnia 3 lata po obronie pracy dyplomowej. Rocznik 2015*. Kraków.
- Akademia Sztuki Wojennej [ASzWoj]. (2018c). *Raport EPAK z badania losów za-*

wodowych absolwentów Akademii Sztuki Wojennej II stopnia 3 lata po obronie pracy dyplomowej. *Rocznik 2015*. Kraków.

Akademia Sztuki Wojennej [ASzWoj]. (2018d). *Raport: ADL – Platforma Edukacyjna – Badanie losów absolwentów Akademii 2015 – Wydział Bezpieczeństwa Narodowego*. Warszawa.

Akademia Sztuki Wojennej [ASzWoj]. (2018e). *Raport: ADL – Platforma Edukacyjna – Badanie losów absolwentów Akademii 2015 – Wydział Zarządzania i Dowodzenia*. Warszawa.

Akademia Sztuki Wojennej [ASzWoj]. (2018f). *Raport: Badanie preferencji zawodowych absolwentów Akademii Sztuki Wojennej 2018, Wydział Bezpieczeństwa Narodowego*. Warszawa.

Akademia Sztuki Wojennej [ASzWoj]. (2018g). *Raport: Badanie preferencji zawodowych absolwentów Akademii Sztuki Wojennej 2018, Wydział Zarządzania i Dowodzenia*. Warszawa.

Akademia Sztuki Wojennej [ASzWoj]. (2018h). *Raport: Badanie preferencji zawodowych absolwentów Akademii Sztuki Wojennej 2018, Wydział Wojskowy*. Warszawa.

Akademia Sztuki Wojennej [ASzWoj]. (2018i). *Raport z badań ankietowych oceny warunków realizacji procesu kształcenia na danym kierunku, poziomie i profilu kształcenia przez prowadzących zajęcia prowadzonych w okresie 04.2018 – 05.2018*. Warszawa.

Jarosz, P., Żyra, J., Bereta, M., Bieniek, S., Kler, N. (red.) (2015). *Elektroniczna Platforma Analizy Kompetencji EPAK. Podręcznik użytkownika*. Pobrano z lokalizacji: http://projekt.epak.edu.pl/download/materialy/EPAK_Podrecznik_uzytkownika.pdf

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. [ELA]. (2014). *Ogólnopolski system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych. Raport ogólnopolski za rok 2014*. Pobrano z lokalizacji: <http://www.nauka.gov.pl/aktualnosci-ministerstwo/ela-pokaze-losy-absolwentow-szkol-wyzszych.html>

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. [ELA]. (2015). *Ogólnopolski system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych. Raport ogólnopolski za rok 2015*. Pobrano z lokalizacji: <http://www.nauka.gov.pl/aktualnosci-ministerstwo/ela-pokaze-losy-absolwentow-szkol-wyzszych.html>

Ogólnopolski system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych [ELA]. (2014). Pobrano z lokalizacji: <http://ela.nauka.gov.pl/>

Ogólnopolski system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych [ELA]. (2015). Pobrano z lokalizacji: <http://ela.nauka.gov.pl/>

JAKOŚĆ KSZTAŁCENIA W UCZELNI WOJSKOWEJ – SZANSE I DYLEMATY

Słowa kluczowe: Akademia Sztuki Wojennej, uczelnia wojskowa, procesy edukacji, proces kształcenia, jakość kształcenia, edukacja

Streszczenie: Głównym przesłaniem tej publikacji było dokonanie identyfikacji uwarunkowań (szans i dylematów) towarzyszących doskonaleniu jakości kształcenia w Akademii Sztuki Wojennej. Dostrzeżono wagę różnorodnych uwarunkowań jakości kształcenia w Akademii – uczelni cywilno-wojskowej nadzorowanej przez Ministra Obrony Narodowej. Uwypuklono losy zawodowe absolwentów Akademii, ocenę warunków realizacji procesu kształcenia przez prowadzących zajęcia (nauczycieli akademickich), a także wnioski i rekomendacje służące zapewnianiu jakości kształcenia. Eliminacja negatywnych i wspieranie pozytywnych uwarunkowań doskonalenia jakości kształcenia w Akademii powinna uwzględniać wnioski i rekomendacje wskazane w końcowej części artykułu.

QUALITY OF EDUCATION AND TRAINING IN A MILITARY UNIVERSITY – CHANCES AND DILEMMAS

Keywords: War Studies University, military university, educational processes, training processes, quality of training, education

Abstract: The main aim of the paper is the identification of conditions (chances and dilemmas) accompanying (determining) improvement of the education quality in War Studies University. The author indicates the importance of a variety of conditions for the quality of education in the University – a civil-military university supervised by Minister of National Defense. The following issues have been emphasized: a career path of the University graduates, evaluation of teaching process conditions by instructors (academic teachers) as well as conclusions and recommendations for ensuring the quality of education. Eliminating negative conditions and supporting positive ones to improve the quality of education at the University should involve conclusions and recommendations formulated in the final part of the paper.